

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความรู้ และพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวในจังหวัดนนทบุรี สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1.1.1 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกของครอบครัวในจังหวัดนนทบุรี
- 1.1.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวในจังหวัดนนทบุรี
- 1.1.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกของครอบครัวในจังหวัดนนทบุรี
- 1.1.4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการ
- 1.1.5 ใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวในจังหวัดนนทบุรีเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกกับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวในจังหวัดนนทบุรี

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 247,771 ครัวเรือน กำหนดขนาดผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน .05 ดังนั้นจะได้จำนวนผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 400 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งกลุ่มตามอำเภอ จำนวน 6 อำเภอ มีจำนวนตำบลทั้งสิ้น 52 ตำบล 247,771 ครัวเรือน ในแต่ละอำเภอมีการเก็บข้อมูลจากผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัว 1) อำเภอเมืองนนทบุรี จำนวน 50 คน 2) อำเภอบางกรวย จำนวน 50 คน 3) อำเภอบางใหญ่ จำนวน 88 คน 4) อำเภอบางบัวทอง จำนวน 147 คน 5) อำเภอไทรน้อย จำนวน 36 คน และ 6) อำเภอปากเกร็ด จำนวน 29 คน ทำการสุ่มแบบจับฉลากแบบ

ไม่จับซ้ำจากทะเบียนครัวเรือนให้ได้จำนวนตามที่กำหนดไว้ในแต่ละพื้นที่ หากไม่สามารถเก็บรวบรวมจากครัวเรือนได้จะทำการจับฉลากใหม่

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยสอบถามผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนนทบุรี แบ่งเป็น 5 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติก ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัว ส่วนที่ 4 ปริมาณการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัว และส่วนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงด้วยดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ และหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์โดยสูตร KR20 และแอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูล คุณลักษณะส่วนบุคคลของครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัว และพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัว หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกของครอบครัวในจังหวัดนนทบุรี โดยใช้สถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติก และพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติก โดยใช้สถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) และการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกกับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัว โดยใช้สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกของครอบครัวใน

จังหวัดนนทบุรี พบว่า ความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกของครอบครัวในภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง โดยความรู้เรื่องกับพลาสติกและถุงพลาสติกของครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง และความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะจากถุงพลาสติกของครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

1.3.2 วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัว

ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า พฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวโดยภาพรวมอยู่ในระดับ

ปานกลาง โดยในด้านพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันและพฤติกรรมการจัดการขยะจากถุงพลาสติกอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

1.3.3 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความรู้เกี่ยวกับ

ถุงพลาสติกของครอบครัวในภาพรวม พบว่า อายุ รายได้ และลักษณะที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปร เพศ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกของครอบครัว ระดับการศึกษา และอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกของครอบครัวในภาพรวม เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความรู้ในแต่ละด้าน โดยในด้านความรู้เรื่องกับพลาสติกและถุงพลาสติก พบว่า สถานภาพการสมรส และอายุมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องกับพลาสติกและถุงพลาสติกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปร เพศ จำนวนสมาชิกของครอบครัว ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และลักษณะที่อยู่อาศัย ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องกับพลาสติกและถุงพลาสติก และในด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะถุงพลาสติกพบว่า เพศ อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และลักษณะที่อยู่อาศัย ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะถุงพลาสติก

1.3.4 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้

ถุงพลาสติกของครอบครัวในภาพรวม พบว่า สถานภาพการสมรส อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และลักษณะที่อยู่อาศัยของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปร เพศ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวในภาพรวม เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านโดยในด้านความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวัน พบว่า อายุ อาชีพ รายได้ และลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปร เพศ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว และระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวัน และในด้านความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับพฤติกรรมจัดการขยะจากถุงพลาสติก พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และลักษณะที่อยู่อาศัยของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจัดการขยะจากถุงพลาสติกของผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 ส่วนตัวแปร เพศ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะจากถุงพลาสติก

1.3.5 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกกับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันของครอบครัวในภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีขนาดความสัมพันธ์ระดับต่ำ

2. อภิปรายผลการวิจัย

2.1. ความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกของครอบครัวในจังหวัดนนทบุรี

การศึกษาเรื่องความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกของครอบครัวในจังหวัดนนทบุรี ผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวส่วนใหญ่มีความรู้ระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้าน โดยในด้านความรู้เรื่องพลาสติกและถุงพลาสติกอยู่ในระดับสูง และด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะอยู่ในระดับปานกลางแสดงให้เห็นว่าผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติก โดยเฉพาะในเรื่องความรู้เรื่องพลาสติกและถุงพลาสติกมากกว่าความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะจากถุงพลาสติก ทั้งนี้เนื่องมา จากการรณรงค์ให้ความรู้เรื่องพลาสติกและถุงพลาสติกจากกระแสนรณรงค์ลดโลกร้อนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน อีกทั้งคนส่วนใหญ่จะคุ้นเคย และทราบกันอยู่แล้วว่าถุงพลาสติกชนิดใดใช้บรรจุอาหารร้อนหรือชนิดใดใช้บรรจุอาหารเย็น (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม : 2554) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อารี ปัญญากรณ์ (2535) ที่พบว่า กลุ่มแม่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องพลาสติกกับอาหารและสิ่งแวดล้อม ในระดับสูง โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถตอบถูกในเรื่องชนิดของถุงพลาสติกที่เป็นถุงเย็นเหมาะกับการใส่อาหารร้อนจัดเพื่อให้เย็นเร็วขึ้น และถุงหิ้วเป็นถุงพลาสติกที่ใช้แล้วนำมาเติมน้ำลงไปให้ดูสวยงามตอบถูกจำนวนมาก

2.2 พฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวในจังหวัดนนทบุรี

การศึกษาพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวในจังหวัดนนทบุรี ผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวอยู่ใน

ระดับปานกลาง ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวัน และด้านการกำจัดขยะจากถุงพลาสติก โดยมีพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันที่อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ คือ การเลือกใช้ตามคุณสมบัติของถุงพลาสติก รองลงมา คือ การซื้ออาหารที่บรรจุถุงพลาสติกมารับประทานที่บ้าน และการซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาหารบรรจุในถุงพลาสติก ส่วนการมีพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันระดับปานกลาง คือ ผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวและบุคคลในครอบครัวใช้ถุงร้อนใส่อาหารที่มีอุณหภูมิปกติและอุณหภูมิสูง และการมีพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันระดับต่ำ คือ ผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวและบุคคลในครอบครัวใช้ถุงร้อนใส่อาหารเพื่อเก็บในช่องแช่แข็ง จากพฤติกรรมข้างต้นจะเห็นได้ว่าคนส่วนใหญ่จะใช้ถุงพลาสติกสำหรับบรรจุอาหารสำเร็จรูปและวัตถุดิบสำหรับบรรจุอาหาร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากถุงพลาสติกเป็นภาชนะที่จัดหาได้ง่ายและสะดวกต่อการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุรวุฒิ สงครามศรี (2548: 52- 102) ที่ระบุว่าผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่จะใช้ถุงพลาสติกในการถนอมอาหาร บรรจุอาหารและเครื่องดื่ม เนื่องจากบรรจุภัณฑ์พลาสติกเป็นบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม มีขนาดและรูปแบบหลากหลายชนิด มีความสะดวกซื้อ นอกจากนี้จากการศึกษาของ บรรดิษฐ์ พระประทานพร (2553) พบว่าพฤติกรรมการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกที่เป็นถุงพลาสติกมากที่สุด และความถี่ในการซื้อสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกทุกวัน โดยใช้ถุงพลาสติกสำหรับบรรจุอาหารสด ซึ่งเหตุผลที่ซื้อและใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกเนื่องจากใช้งานได้สะดวก อีกทั้งผลการศึกษาของ มานพ วรจิตจันงค์ (2548) ยังพบว่าผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่จะซื้อถุงพลาสติกจากร้านของชำทั่วไป (ตลาดร้านข้างทาง) เพื่อใช้เก็บสิ่งของทั่วไป และไว้จัดเก็บอาหารแห้ง และอาหารสด

สำหรับในด้านพฤติกรรมจัดการขยะจากถุงพลาสติก ผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวมีพฤติกรรมในการจัดการขยะจากถุงพลาสติกอยู่ในระดับมาก ใน 3 ข้อ คือ ใช้ถุงร้อนและถุงเย็นครั้งเดียวแล้วทิ้ง รองลงมาคือ การนำถุงหูหิ้ว (ถุงก๊อปปี้) ที่ใช้แล้วมาใส่ขยะภายในบ้าน และการซื้อของอุปโภคบริโภคจะพยายามใช้ถุงพลาสติกให้น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจของ กรมควบคุมมลพิษ (2548: 3-7 - 3-11) ที่พบว่าพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีองค์ประกอบของขยะมูลฝอยจำพวกพลาสติกมีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นเพิ่มขึ้น ซึ่งการจัดการถุงพลาสติกประเภทหูหิ้วที่ใช้แล้วของครัวเรือนส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการถุงพลาสติก โดยครัวเรือนส่วนใหญ่จะเก็บถุงหูหิ้วไว้ใช้เพื่อใส่ขยะมูลฝอย ถึงร้อยละ 77.3 ทั้งถุงหูหิ้วเป็น

ขยะมูลฝอยทันที ร้อยละ 32.8 และเก็บรวบรวมทิ้งเป็นขยะมูลฝอยในคราวเดียวกัน ร้อยละ 29.5 สำหรับการจัดการขยะมูลฝอยถุงพลาสติกประเภทถุงร้อน ถุงเย็น ซึ่งปกติใช้ใส่อาหาร ร้อยละ 86.2 จะทิ้งเป็นขยะมูลฝอยทันทีเมื่อใช้แล้ว และมีครัวเรือนร้อยละ 19.6 ที่เก็บไว้ใส่ขยะมูลฝอย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศุภกร ทิมจรัส (2548) พบว่า ผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวนำถุงพลาสติกที่ใช้แล้วมาใส่ของอีกครั้ง ส่วนพฤติกรรมในการจัดการขยะที่มีผู้ตอบอยู่ในระดับต่ำ คือ การนำถุงพลาสติก/ถุงหิ้ว (ถุงก๊อบแก๊บ) ที่ใช้แล้วมาเก็บรวบรวมเพื่อขายให้แก่รถซาเล้ง หรือร้านขายของเก่า อีกทั้งผลการศึกษาของ เปรมมิกา ปลาสุวรรณ (2549) พบว่า การกำจัดขยะพลาสติกในครัวเรือนของประชาชน เขตตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่จะเผา รองลงมารวบรวมไว้ขาย และการนำกลับมาใช้ซ้ำ สำหรับการนำถุงพลาสติกที่ใช้แล้วมาเก็บรวบรวมเพื่อขายให้แก่รถซาเล้ง เป็นวิธีการหนึ่งในการจัดการขยะจากพลาสติก ตามที่ เพ็ญนิดา ไชยสาธน์ (2555) ได้ระบุถึงการจัดการขยะด้วยวิธี 3R คือ Reduce (ลดการใช้) Reuse (การใช้ซ้ำ) และ Recycle (การรีไซเคิล) ซึ่งเป็นหลักการในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการทิ้งขยะมูลฝอย การเก็บขยะชั่วคราวไว้ในภาชนะ การรวบรวมขยะมูลฝอย การขนถ่าย และการขนส่ง การแปรรูปของขยะมูลฝอย โดยจะคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดทางสุขอนามัย ทัศนียภาพ เศรษฐศาสตร์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการยอมรับของสังคม โดยวิธีการ Recycle (การรีไซเคิล) คือการนำไปขาย/บริจาค/นำเข้าธนาคารขยะ/กิจกรรมขยะแลกไข่ เพื่อเข้าสู่วงจรของการนำกลับปรีไซเคิล แต่สำหรับการนำไปขายร้านรับซื้อของเก่ากับรถซาเล้ง มักไม่รับซื้อถุงร้อน ถุงเย็น และถุงหิ้วขนาดเล็ก เนื่องจากมีความสกปรกปนเปื้อนสูง ทำความสะอาดได้ยาก เสียเวลาในการทำความสะดวก เปลืองพื้นที่ จัดเก็บ และใช้แรงงานมาก (ศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อม: 2546)

2.3 การหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติก

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกของครอบครัวในจังหวัดนนทบุรีในภาพรวม พบว่า อายุ รายได้ และลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน เพศ สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา และอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกในภาพรวม เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความรู้เรื่องพลาสติกและถุงพลาสติก

พบว่า สถานภาพการสมรส และอายุของผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องพลาสติกและถุงพลาสติกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน เพศ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และลักษณะที่อยู่อาศัยไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับพลาสติกและถุงพลาสติก

จากผลการศึกษาข้างต้นจะพบว่าส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ระบุว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกของครอบครัวในจังหวัดนนทบุรี มีเพียงอายุ รายได้ และลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับพลาสติก ส่วนสถานภาพการสมรส และอายุของผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องพลาสติกและถุงพลาสติก ทั้งนี้เนื่องจากผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวบางส่วนยังขาดความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของพลาสติก และคุณสมบัติของพลาสติก ซึ่งส่งผลต่อความรู้ในเรื่องถุงพลาสติก โดยข้อมูลที่จะทราบมักเป็นความรู้ในเรื่องของมลภาวะหรืออันตรายต่อสิ่งแวดล้อม/โลกร้อน มากกว่าอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี (สุรุฒิ สงครามศรี 2548: 52- 102) ที่พบว่า ผู้บริโภคยังขาดความรู้ และความเข้าใจในการเลือกซื้อ ตลอดจนวิธีการเลือกใช้ภาชนะพลาสติกแต่ละประเภทที่ถูกต้อง ส่งผลให้สารเคมีต่างๆ ปนเปื้อนลงไปในอาหารได้ แต่กระนั้นอาจมีผู้บริโภคบางส่วนที่มีรายได้สูง ซึ่งมีโอกาสในการเลือกซื้อสินค้าบริโภคจากภัตตาคาร หรือร้านอาหารที่มีราคาค่อนข้างสูงและ/หรือเข้าร่วมโครงการรณรงค์ลดโลกร้อน โดยการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์รักษาสิ่งแวดล้อมทดแทนถุงพลาสติก จึงมีโอกาสรับรู้เรื่องบรรจุภัณฑ์ที่ป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ นอกจากนี้ผู้ที่มิสถานภาพสมรสหรือกลุ่มที่มีครอบครัวจะใส่ใจกับสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว รวมถึงผู้ที่มีอายุมากอาจมีประสบการณ์ในการเลือกซื้ออาหาร

สำหรับในด้านความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติกพบว่า เพศ อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และลักษณะที่อยู่อาศัย ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ เนื่องจากคนทั่วไปมิมีโอกาสได้รับรู้ในเรื่องเกี่ยวกับมลภาวะและกระแสโลกร้อน ซึ่งมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ จากช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง ทั้งการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม: 2554, พิชิต สกุลพราหมณ์: 2531)

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เปรมมิกา ปลาสุวรรณ (2549) ผู้บริโภคส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องขยะพลาสติกจากโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ จากคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือจากประสบการณ์ตรงในชีวิต นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ ชูเกียรติ เจริญเอง (2547) ที่ระบุว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอยเปียก ขยะมูลฝอยแห้ง และขยะมูลฝอยอันตราย การทิ้งขยะมูลฝอยในถังขยะที่หน่วยงานราชการเตรียมไว้ให้ ดังนั้นความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะจากถุงพลาสติกจึงไม่สัมพันธ์กับคุณลักษณะส่วนบุคคล

2.4 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้

ถุงพลาสติก

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวในภาพรวม พบว่า สถานภาพการสมรส อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และลักษณะที่อยู่อาศัยของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวในภาพรวม เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน โดยในด้านความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวัน พบว่า อายุ อาชีพ รายได้ และลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้รับผิดชอบจัดหาอาหารของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว และระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวัน และในด้านความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการจัดการขยะจากถุงพลาสติก พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และลักษณะที่อยู่อาศัยของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะจากถุงพลาสติกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ สถานภาพการสมรส และจำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดถุงพลาสติก ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

การที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลบางด้านไม่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกอาจเนื่องมาจากการเลือกซื้ออาหารในปัจจุบันผู้ขายจะเป็นผู้กำหนดภาชนะ โดยเฉพาะถุงพลาสติกใส่อาหารและถุงใส่ของ พ่อค้าแม่ค้าและผู้ผลิตหรือจำหน่ายอาหารนิยมบรรจุอาหารลงในถุงพลาสติก และเมื่อลูกค้าซื้อของก็นิยมใส่ถุงก๊อบแก๊บให้ลูกค้าเพื่อความสะดวกในการจำหน่าย

สินค้า (สมนึก ชัชวาลย์ 2543: 129) และผลการวิจัยที่พบว่า เพศ จำนวนสมาชิกในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวในภาพรวม ส่วน เพศ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว และระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวัน และเพศ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะจากถุงพลาสติกนั้น อาจเกิดจากการหลงลืมหรือขาดความใส่ใจในเรื่องดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (2554) ที่พบว่า คนส่วนใหญ่จะคุ้นเคยว่าถุงพลาสติกชนิดใดที่ใช้บรรจุอาหารร้อน หรือสำหรับอาหารเย็น แต่มีบางครั้งอาจหลงลืมและใช้ถุงพลาสติกผิดประเภท อีกทั้งจากผลการศึกษาของจุฑาทิพย์ ชนินทรอารักษ์ (2540) ที่พบว่า การซื้ออาหารจากแหล่งจำหน่ายที่ต่างกัน อาจได้รับบรรจุภัณฑ์อาหารต่างชนิดและแตกต่างกัน เช่น ซื้อผลิตภัณฑ์อาหารจากซูเปอร์มาร์เก็ต อาจได้รับบรรจุภัณฑ์ที่แตกต่างจากการซื้ออาหารจากตลาดสดเป็นต้น นอกจากนี้ผลการศึกษาของ อรัญ หาญสืบสาย และสุวิมล กิรติพิบูล (2552) ยังพบว่าถุงพลาสติกที่พ่อค้าแม่ค้าใช้ตามท้องถนน มีการระบุฉลากประเภทของถุงพลาสติกผิดพลาดจากผู้ผลิตถุงพลาสติก (โรงงาน) โดยเฉพาะถุง PE ซึ่งควรเป็น ถุงเย็นแต่ผู้ผลิตถุงพลาสติกระบุฉลากเป็นถุงร้อน ทำให้ผู้นำไปใส่อาหารและเครื่องดื่มร้อนโดยไม่รู้ตัว และอาจเป็นอันตรายผู้บริโภคได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ที่มีความรู้เรื่องถุงพลาสติก ถ้าหากได้รับข้อมูลที่ผิดก็อาจทำให้เลือกใช้ภาชนะที่ผิดประเภทได้

2.5 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกกับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัว

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกกับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของครอบครัวในภาพรวม พบว่า ความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกกับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันของครอบครัวในภาพรวม มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกและมีขนาดความสัมพันธ์ระดับต่ำ ($r = .274$) อย่างมีนัยสำคัญที่สถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยนั้น แสดงให้เห็นว่าหากผู้จัดหาอาหารของครอบครัวมีความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติกมาก ย่อมมีพฤติกรรมในการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันอย่างถูกวิธี หรืออธิบายได้ว่าความรู้มีผลต่อการปฏิบัติตนหรือพฤติกรรมในการใช้ถุงพลาสติกในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้อง ซึ่งผู้บริโภคหรือประชาชนทั่วไปหากได้รับความรู้เกี่ยวกับพลาสติกและถุงพลาสติกทั้งในมิติของประโยชน์ และโทษภัยจากการใช้อย่างถูกต้อง จากการประชาสัมพันธ์ในสื่อประเภทต่าง ๆ ที่มาจากหลากหลาย

ช่องทางก็จะทำให้คนเหล่านั้นมีความรู้เพิ่มมากขึ้น และนำไปสู่พฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกอย่างถูกต้องและเหมาะสม สำหรับในประเด็นขนาดของความสัมพันธ์ที่อยู่ในระดับต่ำ อาจเนื่องมาจากการมีความรู้มากย่อมทำให้มีแนวโน้มด้านพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกได้อย่างถูกต้องวิธีตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กาญจนา สุขบัว (2551) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับภาวะโลกร้อน และพฤติกรรมลดภาวะโลกร้อนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทิศทางบวกและมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ และผลการศึกษาของ โฉมหญิง ประจักษ์ (2551) ยังพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเฉลี่ยความรู้และคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเกี่ยวกับการลดมลภาวะที่เกิดจากถุงพลาสติกของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .30 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

3.1.1 ด้านความรู้เกี่ยวกับถุงพลาสติก เนื่องจากผู้บริโภครส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องถุงพลาสติก โดยเฉพาะความรู้เรื่องพลาสติกและถุงพลาสติกมากกว่าความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะจากถุงพลาสติก ทั้งนี้เนื่องมาจากการรณรงค์ให้ความรู้เรื่องพลาสติกและถุงพลาสติกจากกระแสรณรงค์ลดโลกร้อนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน อีกทั้งคนส่วนใหญ่จะคุ้นเคยและทราบกันอยู่แล้วว่าถุงพลาสติกชนิดใดใช้บรรจุอาหารร้อน และชนิดใดใช้อาหารเย็น แต่เมื่อพิจารณาลงไปรายละเอียดยังพบว่าผู้บริโภครบางส่วนยังขาดความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของพลาสติก และคุณสมบัติของพลาสติก ซึ่งส่งผลต่อความรู้ในเรื่องถุงพลาสติก โดยในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลโดยทั่วไปจากภาครัฐส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลความรู้ในเรื่องของมลพิษหรืออันตรายต่อสิ่งแวดล้อม/โลกร้อนมากกว่าอันตรายต่อสุขภาพ ดังนั้น ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับพลาสติกและถุงพลาสติกในทุกมิติ ตั้งแต่กระบวนการผลิต คุณสมบัติ/ชนิดของพลาสติกและถุงพลาสติก การใช้งานอย่างถูกต้อง รวมถึงวิธีการจัดการกับขยะประเภทพลาสติกและถุงพลาสติก ตลอดจนอันตรายจากพลาสติกและถุงพลาสติก โดยให้มีการประชาสัมพันธ์ในหลายช่องทาง เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ป้ายประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง

3.1.2 ด้านพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติก เนื่องจากคนในปัจจุบันที่นิยม

รับประทานอาหารปรุงสำเร็จจากนอกบ้านหรือสถานที่อื่น ๆ (Cooked Food) หรืออาหารพร้อมรับประทาน (Ready to Eat) ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ขายจะเป็นผู้จัดหาภาชนะสำหรับใส่อาหาร จึงทำให้ผู้บริโภคหลายในเรื่องความปลอดภัยจากภาชนะสำหรับใส่อาหาร นอกจากนี้ ถุงพลาสติกยังเป็นภาชนะที่จัดหาได้ง่ายและสะดวกต่อการใช้งาน ดังนั้น จึงควรมีการการรณรงค์เกี่ยวกับการลดการใช้ถุงพลาสติกควรมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องและขยายกลุ่มความร่วมมือ เช่น จากร้านค้าประเภทมินิมาร์ทซึ่งมีกระจายอยู่ทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเลือกใช้วัสดุอื่นทดแทนถุงพลาสติก ตลอดจนการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการกับขยะที่เกิดจากพลาสติกและถุงพลาสติก โดยให้มีหน่วยงานภาครัฐเป็นส่วนในการสนับสนุน รวมถึงภาคเอกชน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่นที่ประสบความสำเร็จในเรื่องดังกล่าว

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาความรู้และพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของผู้บริโภคในพื้นที่อื่น เพื่อจะได้ทราบข้อมูลอย่างกว้างขวาง และทำการเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของผู้บริโภคในแต่ละพื้นที่ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการให้ความรู้และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภค

3.2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกของผู้บริโภค โดยวิธีการสังเกตพฤติกรรมการใช้ได้จากจุดขายต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้ถุงพลาสติกและแนวทางในการรณรงค์ในด้านต่าง ๆ

3.2.3 ควรมีการศึกษาความรู้ และทัศนคติของผู้บริโภค และผู้ประกอบการ ที่มีต่อภาชนะบรรจุอาหารประเภทถุงพลาสติก เพื่อให้ทราบข้อมูลและแนวทางในการรณรงค์ให้ความรู้ตลอดจนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกัน